

Hvordan opnås en rettidighedseffekt i høsten?

Juli blev regnfuld, men data viser, at det ikke øger sandsynligheden for en regnfuld august. Hold hovedet koldt og prioritér opgaverne i høsten for at opnå det bedste økonomiske resultat. Promilleafgiftsfonden for landbrug

I høsten holder man, med god grund, godt øje med vejrudsigten. Desværre rækker vejrudsigten ikke tilstrækkelig langt frem i tiden til, at man i ro og mag kan planlægge en optimal høst, hjemkørsel og lagring.

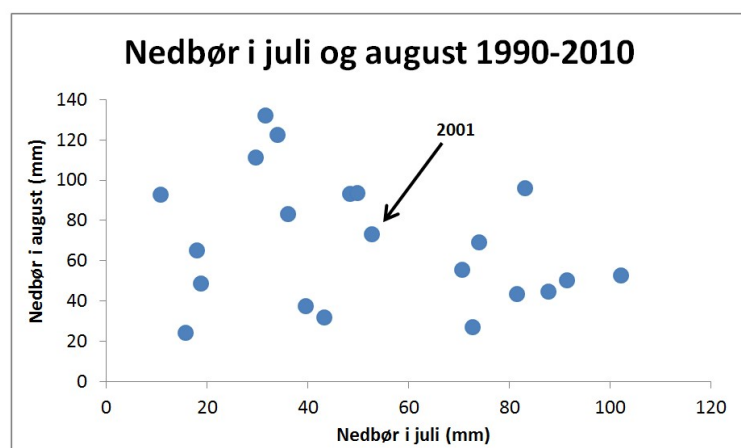
For at opnå en god samlet økonomi er det vigtigt at få høsten bjærget med færrest mulige omkostninger og samtidig hjembringe den fulde mængde af god kvalitet.

Nedbør i juli og august

Juli var ganske regnfuld, og man kan frygte, at august også bliver regnfuld. Den meget våde optakt til høsten, får mange til at frygte en gentagelse af de seneste to års vanskelige høst.

I den sammenhæng er det interessant at undersøge, om der er en sammenhæng imellem, hvor meget det har regnet i juli, og hvor meget regn vi kan forvente i august.

I figur 1 er regn i juli og regn i august sammenlignet i perioden 1990 til 2010 på to DMI målestationer. Disse data viser ikke nogen entydig sammenhæng mellem nedbør i juli og august måned. Når juli måned har været regnfuld, er der altså ikke grund til at forvente en mere regnfuld august end ellers.

Figur 1. Historiske nedbørsmængder i juli sammenholdt med nedbørsmængder i august for årene 1990 til 2010. Prikkerne repræsenterer hver ét år. F.eks. kom der i 2001 53 mm i juli og 73 mm i august.

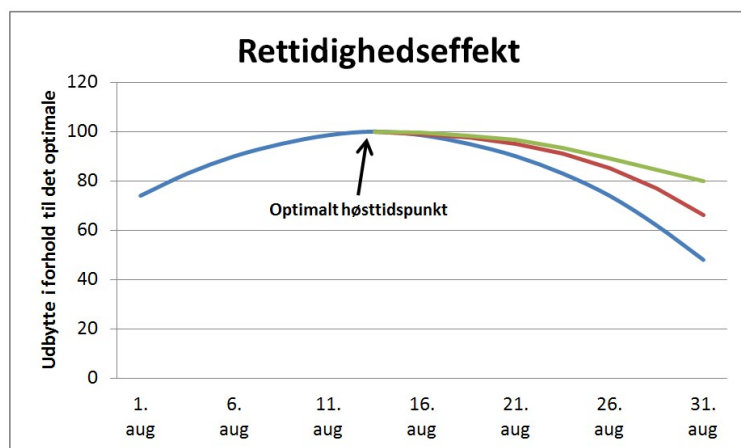
Vi kan derfor ikke sige noget entydigt om den nedbør, der kommer i august, ud fra den nedbør, der kom i juli. Derfor er vi overladt til vejrudsigten. Vejrudsigterne fra DMI er udmærkede, og dem fra [Norges Meteorologiske institut](http://www.met.no) kan også anbefales.

Planlægning af høst

Det optimale udbytte opnås på et bestemt tidspunkt, hvor afgrøden er moden og tør. Indtil dette tidspunkt er der omkostninger til tørring, og måske problemer med høst af knapt modne planter i kørespor.

Efter det optimale tidspunkt er der risiko for tørringsomkostninger, kvalitetstab, svampeangreb, færdelsesproblemer i våde områder af marken og tab af høstkapacitet som følge af afgrødens nedknækning, lejesæd og øget vandindhold.

Under ét kaldes dette rettidighedsomkostninger. Den samlede virkning af ændringer i omkostninger og udbytter ved forskellige høsttidspunkter kaldes rettidighedseffekten. En grafisk illustration af rettidighedseffekten vises i figur 2.

Figur 2. Rettidighedseffekten. På begge sider af det optimale høsttidspunkt falder det økonomiske udbytte i forhold til det helt optimale. Vejrets udvikling påvirker kurveforløbet.

Jo længere væk man kommer fra det optimale punkt ("rette tid"), desto større bliver omkostningerne. Afhængigt af, hvordan vejret og afgrøden udvikler sig, vil kurven ændre sit forløb efter det optimale høsttidspunkt – illustreret ved tre forskellige forløb i figur 2.

Derfor kan man begynde at høste en smule tidligere med et lille rettidighedstab til følge. Til gengæld kendes omkostningerne, og høsten sker ikke så lang tid efter det optimale tidspunkt, at det bliver rigtig dyrt.

Beslutningsdilemmaet

Det vides ikke, hvor meget det vil koste at vente med at begynde at høste, fordi fremtiden er ukendt. Det kan til gengæld ansås med rimelig præcision, hvor mange timer der er nødvendigt for at høste et givent areal med den givne maskinkapacitet.

Det er de færreste, der har kapacitet til at høste helt tæt på optimum hvert år, da det ville medføre for store maskinomkostninger. Derfor er maskinkapaciteten typisk tilpasset, så der er taget hensyn til både maskinomkostninger og rettidighedsomkostninger.

Kurven i figur 2 kan også illustrere, hvornår på dagen man skal høste. Desto tidligere på dagen man starter, jo større omkostninger vil der eventuelt være til tørring.

Det er svært at prioritere hvilke afgrøder, der skal høstes hvornår, og ofte vil man gøre som man har erfaringer med virker godt.

Et par tommelfingerregler er:

- Priorité afgrøderne med størst værdi pr. høsttime
- Priorité afgrøderne med størst risiko for tab af mængde og kvalitet pr. manglende høstdag
- Priorité marker med et højt udbytte og en god kvalitet
- Priorité at rydde marker, der gør det muligt at etablere den efterfølgende afgrøde rettidigt

Det væsentligste er, at man selv når

- det går meget stærkt
- og vejret driller
- og det er blevet sen på året

bevarer overblikket og prioriterer rationelt.

God høst.